

Dr H. C. Rutgers zegt zelf in het Woord vooraf: „Ten slotte versta men wel de bedoeling bij deze uitgaaf. Het is geenszins de bedoeling om een soort officiële commentaar op de kerkenordening te geven, zoodat voortaan kerkelijke zaken, die in geschil zijn, met een beroep op deze adviezen kunnen uitgemaakt worden zonder dat er benige tegenspraak mogelijk is.”

Blijkbaar ligt hier de nadruk op het woord: officiële. Maar het woord: commentaar had in denzelfden nadruk kunnen deelen.

Want een samenhangende verklaring van de Kerkenorde wordt hier niet geboden.

Men heeft hier een verzameling van losse adviezen, die naar de artikelen van de Kerkenorde gerangschikt zijn.

Niettemin verleggen woorden die een hooge waarde.

En dankbaarheid past ons jegens den zoon en de dochters, die deze nalatenschap van hun vader aan de publiciteit wilden toevertrouwen.

Zij hebben daardoor onze kerken aan zich verplicht.

Dit boek zal steeds een vraagbaak blijven.

Natuurlijk mag men niet meenen, dat met het oordeel van prof. Rutgers de zaak feitelijk beslist is.

Op de eerste bladzijde van dit boek wordt daartegen reeds gewaarschuwd.

Daar vindt men twee motto's.

Het laatste luidt: „Wanneer over eenige zaak een gevoelen wordt uitgesproken, is het zeker niet onverschillig, van wien dit afkomstig is. Maar ten slotte zijn het toch de gronden en motieven, die beslissen moeten.”

Dat is een uitspraak van prof. Rutgers zelf.

Ook vergeet men niet, dat de gevallen, die zich in het kerkelijk leven voordoen zoo varie rend zijn, dat ze niet altijd terug te brengen zijn tot de gevallen, welke hier worden behandeld.

Dit boek behoort dan ook met onderscheid gebruikt te worden.

Het maakt het oordeel van de thans functioneerende hoogleeraren in het kerkrecht allermits overbodig.

Trouwens, de vraagstukken op dit gebied vermeerderen zich met den dag.

Menigmaal zullen deze kerkelijke adviezen dan ook in den steek laten en is nieuw advies noodzakelijk.

Maar dit alles neemt niet weg, dat deze adviezen door iedereen kerkeraad dienen bestudeerd te worden. Het moet alleszins gewenscht geacht, dat in elken kerkeraad een of meerdere exemplaren ervan in circulatie worden gegeven.

Prof. Rutgers schreef zoo eenvoudig en helder, dat er geen hooge ontwikkeling gevorderd wordt om hem te begrijpen.

En waar juist in kerkrechtelijke zaken soms nog zulke zonderlinge ideeën in onze kerk opgeld doen, kan dit boek uitnemend helpen om gezonde denkbeelden ingang te doen vinden.

Vaak zal men moeten glimlachen over de kostelijke manier, waarop prof. R. omspringt met iemand, met wien hij het niet eens is.

Zelden sprak hij iemand lijnrecht tegen.

Hij begon meermalen met iemand schoon gelijk te geven, maar kwam dan door een hoffelijke zinswending tot een tegenovergestelde conclusie.

Zoo moet (ik heb het slechts van hooren zeggen) een examinandus eens bewaard hebben, dat Amos profeteerde na de ballingschap. En Rutgers moet daarop, zijn rechterwijsvinger langs den neus strikkende en een smakkend geluid met den mond makend, geantwoord hebben: heel goed, de nagedachtenis van Amos leefde na de ballingschap voort, maar zelf leefde hij vóór de ballingschap, want in het eerste vers van zijn profetieën worden genoemd de koningen... Examinandus moest invullen.

Iets dergelijks vindt gij hier en daar ook in zijn Kerkelijke Adviezen. Zoo b.v. op bl. 126, waar men leest: „Natuurlijk kan prof. B. dit niet zoo bedoeld hebben, al staat het in zijn boek eigenlijk wel. Denkelijk zou hij antwoorden, dat hij bij die uiteenzetting stilzwijgend onderstelde enz.”

Die lichte ironie, welke zijn woord op vergaderingen zoo aantrekkelijk maakte, geeft op menige bladzijde ook tint aan dit boek.

Geven we nu nog een enkele proeve uit deze uitgave.

Ik kies daartoe de vraag op bl. 252: Mag een predikant voor den rechter geroepen worden om te getuigen over wat hij als predikant hoorde? Hierop volgt dit antwoord:

Aan een aanschrijving, om voor den Rechter-commissaris te verschijnen, moet ge natuurlijk voldoen, daar dit altijd ieders plicht is. Maar dat brengt geenszins mede, dat ge dan ook op alle vragen, in zake 't geen u bekend is van de door u bedoelde zaak, moet of nocht antwoorden. Dat behoort niet, en dat mag zelfs niet, met betrekking tot kerkelijke aanklachten, verhooren, onderzoekingen, enz., die nog geenszins openbaar zijn maar nog alleen maar binnen den besloten kerkeraadskring bekend zijn, en die ge slechts weet in uwe qualiteit van Dienaar des Woords. Dan geldt ook voor u, wat geldt voor een pastoor, een dokter, enz.; terwijl ge daarentegen op andere vragen wel zoudt moeten antwoorden. De hierop

betrekking hebbende bepaling van het „Wetboek van Strafvordering” luidt aldus: „Art. 163. Van het geven van getuigenis, en zelfs van het afleggen van onbedachte verklaring, kunnen zich ook verschoonen zij, die uit hoofde van hunnen stand, hun beroep of hun ambt tot geheimhouding verplicht zijn, doch alleen omtrent hetgeen, waarvan de wetenschap aan hen als zoodanig is toevertrouwd.”

Bij de kerkelijke behandeling van tuchtzaken is natuurlijk, zolang de zaak nog in behandeling is en bij toepassing van zoogenaamde „stille censuur”, ieder opzien der gemeente, en allereerst de Dienaar des Woords, uit hoofde van zijn ambt „tot geheimhouding” verplicht, althans voor zover hij uit kracht van zijn ambt kennis van de zaken heeft, die hij zonder dat ambt niet zou hebben.

Over de motieven van de bovengenoemde bepaling, en over hare toepassing, zou zeker nog veel zijn te zeggen; maar dat zou een juridisch opstel moeten worden, 't geen niet van mijne competentie is.

— **Achteruitgang der Modernen.**

De achteruitgang der Modernen komt in de Pers opnieuw ter sprake, vooral naar aanleiding van een ingezonden stuk in het „Weekblad voor de Vrijz. Hervormden”.

Daarin vindt men de volgende opmerkelijke passages:

„Niet uit leeftijdsoptimisme, doch op grond van hetgeen ik waarneem, begin ik te wanhopen aan de vrijzinnig-godsdienselijke richting, in welk kerkgenootschap dan ook. Als ik goed zie, heeft die richting niet ingeslagen, ja, ik zou haast zeggen, fiasco gemaakt.”

Om mijn droevige meening toe te lichten, wil ik mij bepalen tot de provincie Zuid-Holland. Het in kerkelijk-protestantsch opzicht beruchte Noord-Holland is mij niet bekend, ook niet, wegens het noot eens ronduit in de bladen vertellen, hoe het zit met die onkerkscheid, ongeloofvheid of onverschilligheid der Noord-Hollanders een soort struisvogel-politiek, welke niet langer gehandhaafd moest worden.

Opgewoed in een Z.-H. dorp, waar een der eerste en meest geproponceerde, maar tevens een der ernstigste en ijverigste moderne predikanten stond in de Ned. Herv. Kerk, naast een der zachtzinnigste, eminentste dominee's van dezelfde richting bij de Remonstranten, herinner ik mij wel, hoe de opkomende nieuwe leer enkelen al stiet, doch het overgrote deel bleef de predikanten getrouw en eerst na jaren kwam er een embryo-evangelisatie. De groote kerk was des Zondagmorgens bijna gevuld met een aandachtig gehoor, dat luisterde naar een godsdienselijke rede van 1 uur, zonder buitengewoon georgel. Des middags om 2 uur gingen velen weder op onder 't gehoor van den onvermoelden dominee, waar 100 toehoorders voor een middagbeurt geacht werden niet veel te zijn. Ook de tweede der feestdagen en 's winters de Woensdagavondbeurten trokken nog voldoende hoorders. De voortaanstaanden uit de gemeente en ook de heilige denkers ontbraken niet.

Steeds waren in de gemeente vrijzinnige predikanten, doch wat verschil na 40 jaren. De voorname zooveen genoemden, of hun kinderen en kleinkinderen „doen er niet meer” aan, de eenvoudigen zijn allen orthodox geworden en ondergebracht in 2 bloeiende evangelisaties, zoodat een klein getal getrouwen de enkele, korte godsdiens-oefeningen met veel afwisseling van zang en orgel blijven bezoeken. Zoo in de Ned. Herv. Kerk, zoo in de kleine Remonstrantsche gemeente.”

Dan betoogt hij, dat de moderne preeken veel te intellectualistisch zijn, zoodat ze de meeste hoorders niet interesseeren en vraagt: „Hoe is 't nu met de vrijzinnige richting in de steden Leiden, Gouda, Den Haag enz.?”

En hij besluit hiermee:

„De geschiedenis der laatste 50 jaar is ook daar om er op te wijzen, dat de vrijzinnige richting niet inslaal en gedoemd is te verdwijnen en op te gaan in orthodoxie voor de meerderheid en atheïstische politieke clubs voor het overige deel.”

Wat waren er in midden Zuid-Holland vroeger tal van Remonstrantsche gemeenten in de dorpen. Verdwenen zijn ze in Moordrecht, Bleiswijk, Zevenhuizen, Hazerswoude, Alphen en de nakomelingen der leden zijn orthodox, evenals velen der oude Remonstranten in de nog bestaande kwijvende gemeenten.”

Vóór wij nu dit verschijnsel bespreken, wil ik in dit verband ook nog even wijzen op de advertentie, welke de Vrijzinnige Hervormden bij de jongste kerkelijke verkiezing in Amsterdam plaatsten in „Het Volk” en waarin zij hun kandidaten aldus aanbevelen:

„De Herv. Gem. te Amsterdam is in handen van de nimmer reactionaire elementen. Daardoor staat deze gemeente vreemd tegenover de groote vragen van den nieuwen tijd. Brengt hierin verandering door, enz.”

HEPP.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Lokmiddelen.

Het is gebeurd in een stad in ons vaderland, vernaard door haar koek. Daar lag in garnizoen een officier van het leger... des Heils, die opviel door zijn lichaamslengte. Zijn blauwe uniform en

roode tricot kleedde hem, hij mocht gezien worden. Maar wat gebeurde? Op zekeren dag zag men hem over straat gaan, zijn uniform vlekvrij, zijn broek correct in de plooi, zijn houding als immer militair. Doch in de hand had hij een touw en aan dat touw — o ik wil uw kuische ooren niet kwetsen — aan dat touw — mijn pen weiger! het neer te schrijven — aan dat touw... een blierend geitje! En achter dat geitje... tientallen, honderdtallen mannen, vrouwen, kinderen, het groeide steeds aan. De heilsofficier stapte maar voort in stramme onbewogenheid, het geitje blerde, en de menschen volgden het geitje in heeste nieuwsgierigheid. Tot het gebouw van het L. d. H. bereikt was en de officier allen uitnodigde de samenkomst bij te wonen, die op het punt was aan te vangen....

Thans commandeert deze ondernemende officier het L. d. H. in een der Europeesche landen en het voorval is door verreweg de meesten vergeten. Ik vond het echter wenschelijk het geitje nog eens voor het front te roepen om z'n getuigenis te geven.

Maar u keurt het toch zeker af... hoor ik mijn lezers reeds verontwaardigd uitroepen. Ik voel mij geenszins geroepen om het af te keuren. Ik vind een volle zaal beter dan een leeg zaal... ook al zijn de menschen er in gelokt door een blierend geitje. Ik vind „eene chocolademeting” of „een kadefjeskerk” met publiek te verkiezen boven een preek voor stoelen en banken. Men moet geen paarlen voor de zwijnen werpen, maar ook geen kostelijke woorden aan ledige stoelen verspillen.

Men kan niet voor afwezigen preeken. Socialistische redenaars spreken hun publiek wel eens aan met „Aanwezigen!” In sommige samenkomsten — onbezet of verkeerd-bezet — zou men bijna zijn toespraak der waarheid getrouw moeten beginnen met: „Afwezigen!”

Wat nu het bewuste geval betreft: een geitje is een schepsel Gods en men behoeft zich voor zijn gezelschap minder te schamen dan voor dat van menig mensch. Daarbij zit er stof in tot een ontdekkende toespraak: „Menschen, jehi loop! nu allen zulk een onnoozel geitje na, begrijp je nu niet, dat je dit dwaas vindt, omdat je dwaas bent. En de dwaas zegt in zijn hart...”

Wil ik met mijn adhaesie aan het gedrag van dien heilsofficier nu zeggen, dat ik het ter navolging neerschreef? Volstrekt niet. Een originele inval wordt door nabootsing eene bespotting. Daarbij doet men zoo iets natuurlijk maar eens. Ik geef daarom dit staalje niet ter navolging, maar ter leering. Wij moeten meer begrijpen, dat zonder lokmiddelen onze zalen niet gevuld worden. Het werk der herkerstening of evangelisatie gaat nu eenmaal niet vanzelf. Als het zonder lokmiddelen gaat, prachtig. Als het niet zonder brood, koffie en koek, kerstboomen en lichtbeelden, hout-synoden en spjelbakken gaat, dan maar met die middelen en met de menschen. Het zijn natuurlijke, maar geen zondige dingen. Een visch wordt niet gevangen zonder deeg, het wild niet zonder aas. Laatst trad ik op eenige plaatsen in eene openbare samenkomst op en zag de voorste rijen bezet door „pettenjongens”, de sigaret vonkend in den mond. Ik verwachtte een moeilijken avond, maar zag mij beschaamd. De jongens luisterden goed en als er een teekenen van ongeduld wilde geven, was een wenk voldoende hem tot rust te brengen. Later kreeg ik de verklaring. De jongens waren dol op gymnastiek, maar mochten de gymnastiek alleen volgen als zij trouw kwamen op de bijbelles en zich daar behoorlijk gedroegen. En pettenjongens hebben ook kostbare zielen!

Toen men den arbeid der Jodenzending in de 18e eeuw aanving, begon men met geleerde polemieken met de Joden te voeren. Men bediende zich daarvoor van het Latijn, wat Joden noch Christenen verstonden. Dan vind ik een kerstboom, een projectielantaarn, een koffieblad, een muzieknummer, een turn-uurtje, een houtsmij cursus, ja... een geitje nog veel verstandiger!

Er zijn zoo van die onderwerpen, waarbij men zijn so easy schoonmaakt en zijn potlood aanpunt. Er zullen velen zijn — zij het ook al niet onder onze lezers — die van al deze dingen zullen zeggen: „Uit den boze! Uit den boze! Uit den boze!”

Laat ik vooropstellen, dat het gebruiken van zulke middelen uit den boze kan zijn, evenzoo goed als een rechtzinnige preek, een roerend gebed, een dierbaar woord uit den boze kan zijn. Davids lied behaagde God, maar als het zondige Israël Davids psalmen aanheft, heet het door den mond van Amos: Doe het gebier nwer liederen van mij weg. Wat uit het geloof niet is, is zonde. Daarbij zij aanstonds toegegeven, dat het gevaar voor ont-aarding bij deze lokmiddelen grooter is dan bij de prediking etc.

Maar dit vooropgesteld, moet met nadruk worden gehandhaafd, dat al deze lokmiddelen op zichzelf niet uit den boze zijn. Wanneer zij voortkomen uit sluwe berekening, compromis-zucht, begeerte om de aandacht op zichzelf te vestigen, dan moeten zij verachtelijk ter zijde worden geworpen. Maar iets anders is het, als het de liefde is, die lokt. Aardsche liefde heeft duizend remsen, zon het met de geestelijke liefde anders zijn? Zegt de Heere niet zelf, dat Hij Zijn volk zal lokken? (Hosea 2:13). Vergeleek de Heere Jezus Zich niet bij de kloek, die de kiekens onder hare

vleugel
gezond
Zie,
van m
dan va
dachte

dan zul
om het
De lief
heiligd

Wu
ben te
wordt
van er

n.l. de
want h
tiek is
vindet

Zulke
der her
kong ge
zich ha
den gro
gemaakt
voor het
geen, b
worde
ijlings a
jes om
dravers
zijn zij

Neen, d
stokpaar
ghid mo
loppoert

Er is
Zoo zei
geest, a
stellen
ondeugd
dominee
worden

gadelijke
ten Hem
sprak ee
heilige
een won
wij stee
drukking
stellen

had Zijn
zenden,
zich van
hen, dan
Hij zou
gezelen,
alles kan
stellen

argument
ons niet
Een tw
is, dat zij
kerk.

Och an
de Filistij
vid, die
beledigde
Goliaths.

tot mij k
van Davi
minklijke
bevel na
mia moet
Jeremia

waardighe
Furizeen
menschen
en wijnu
zondaren

schande,
zich geve
Het Evi

derde stol
aan ons e
verklanken
onze hand
den onnas

Wij moe
Stokpaard
neemt een
stille trom

liezen, Me
stoot voor
graven, m
minkrijk G

Naar he

UIT HI

De vers
grondwetab
bevestigend
tegen onze

en wor-
zag men
vrij, zijn
s immer
toew en
ren niet
ger het
blèrend
honderd-
groeide
voort in
e, en de
wagierig-
t, bereikt
nienkomst
angen....
e officier
anden en
vergeten.
nog eens
te geven.
or ik mijn
voel mij
Ik vind
ook al
n blèrend
of „een
boven een
moet geen
ook geen
vorspillen.
Socialisti-
eens aan
omsten —
bijn zijn
beginnen

en gelij-
e voor zijn
or dat van
ot een ont-
e loopt nu
grijp je nu
lwaas bent.

gedrag van
ter navol-
e originele
ting. Daar-
e eens. Ik
dging, maar
n, dat zon-
ld worden.
disatie gaat
der lokmid-
nder brood,
elden, hout-
ar met die
zijn natuur-
visch wordt
niet zonder
sen in eene
voorste rijen
ret vonkend
lijken avond,
is luisterden
geduld wilde
i tot rust te
De jongens
hien de gym-
kwamen op
vredogen. En
ielen!
ending in de
geleerde pole-
den bediende
n noch Chris-
erstboom, een
muzieknum-
sus, ja... een

waarbij men
lood aanpunt
al niet onder
en zullen zeg-
it den boozel!
gebruiken van
zijn, evenzoo
roerend gebed,
in zijn Davids
zondige Israël
oor den mond
deren van mij
zonde. Daarbij
vaar voor ont-
is dan bij de

t nadruk wor-
ldelen op zich-
neer zij voort-
omis-zucht, be-
lf te vestigen,
de worden ge-
is het de liefde
duizend reime
liefde anders
Hij Zijn volk
de Heere Jezus
ens onder hare

vleugels lukt? Heeft Hij Zijne discipelen niet uit-
gezonden in den dienst der lokkende liefde?

Zie, bij deze dingen is het meer een quaestie
van mentaliteit dan van logica, meer van aandrif
dan van inzicht. Als wij instemmen met de ge-
dachte:

Och wisten toch de menschen
Hoe het bij Jezus is!

dan zullen wij altijd naar nieuwe middelen zoeken,
om het oog der schare op den Heiland te richten.
De liefde maakt vindingrijk. En wat de liefde ge-
heiligd heeft, zult gij...

Wij dat nu zeggen, dat wij alles crakekloos heb-
ben te aanvaarden, wat uit een goede bedoeling
wordt gedaan? Natuurlijk niet! Er is een vorm
van critiek, die elken werker welkom zal zijn,
n.l. de critiek die zegt: „Gebruik dat middel niet,
want hier hebt gij een doeltreffender!" Zulke cri-
tek is beter dan 'n onverschillig-alles-maargoes-
vindert.

Zulke critiek is echter zeldzaam. Op het gebied
der herkerstening of evangelisatie loopt men tel-
kens gevaar iets anders te doen dan broeders
zich hadden voorgesteld, juist omdat zij zich in
den grond der zaak heeltemal geen voorstelling
gemaakt hebben. Omdat de afval der tienduizenden
voor hen geen zaak van „kopzorg" noch „hartzeer",
geen „bronwel van tranen" als bij Jeremia is ge-
worden. Daarom komen zij bij elke nieuwe poging
lijngs aangeloppeeten op hunne geliefde stokpaard-
jes om te verhinderen, dat door die wilde door-
dravers eene catastrofe word aangericht. Altijd
zijn zij bang, dat men te hard van stal zal gaan.
Neen, dan moet men de stokpaardjes hebben! Een
stokpaardje verdwaalt nooit, gaat nooit op hol,
glijdt nooit uit, hinnikt nooit onbehoorlijk, verge-
loopteert zich nooit en... komt nooit vooruit.

Er is een heel stamboek van zulke stokpaardjes!
Zoo zei onlangs een Herv. predikant tot een evan-
gelist. „Ik kan mij den Heere Jezus niet voor-
stellen „met een zangkootje om zich heen". Ietwat
ondeugend gaf deze ten antwoord: „Ik kan mij geen
dominee voorstellen, in wiens schaduw de kranken
worden genezen." De Heere Jezus beschikte over
goddelijke krachten. Zijne genezingswonderen maak-
ten Hem ruchtbaar door het gansche land. Nooit
sprak een mensch zooals deze mensch. Ja, Zijne
heilige persoonlijkheid was (en is!) op zichzelf
een wonder. Dat geweldige onderscheid moeten
wij steeds in het oog houden. Daarbij zegt de uit-
drukking: „Ik kan mij den Heere Jezus niet voor-
stellen..." absoluut niets. Als het God behaagt
had Zijn Zoon in de 20e eeuw in de wereld te
zenden, zou Hij anders gekleed zijn geweest en
zich van andere uitdrukkingen vormden bediend heb-
ben, dan wij in den Bijbel beschreven vinden.
Hij zou waarschijnlijk in trein en tram hebben
gezezen, ja wellicht een fiets bereden hebben. Dat
alles kunnen en behoeven wij ons niet voor te
stellen. Maar wij moeten daarna dan ook geen
argument ontleenen om dingen te bestrijden, die
ons niet aanstaan.

Een tweede stokpaardje tegen nieuwe methoden
is, dat zij schaden aan de waardigheid van de
kerk.

Och arme. Lezen wij dan niet van Samgar, die
de Filistijnen sloeg met een ossenstok en van Da-
vid, die Goliath met een slinger (egentrad)? De
beledigde waardigheid is in dezen aan de zijde
Goliaths, die uitvalt: „Ben ik een hond, dat gij
tot mij komt met een stók?" Verder lezen wij
van David, die huppelend voor de Ark zijn ko-
ninklijke waardigheid vergeet. Jesaja moet op Gods
bevel maakt en barvoets gaan. (Jesaja 20). Jere-
mia moet zich een juk maken op zijn schouders,
(Jeremia 28). Onder het nieuwe verbond is de
waardigheid in praat en gewaad aan de zijde der
Farizeeën, en Jezus is „de onwaardigste onder de
menschen". „Zie daar een mensch, die een vraat
en wijnzuiper is, een vriend van tollenaars en
zondaren." Aan het kruis sterft Hij den dood der
schande. „Waardiglijk dat evangelie wandelen" is
zich geven, overgeven in liefde aan de wereld.

Het Evangelie heeft geen lokmiddelen nodig,
derde stokpaardje! Volkomen juist. Maar het is
aan ons de lokkende liefde van het evangelie te
verklanken in ons woord en uit te beelden in
onze handelingen, althans iets uit te munten van
den onnaspeurlijken goudschat des evangelies.

Wij moeten wel werken, maar met stille trom....
Stokpaardje no. vier! Prachtig. Met stille trom
neemt een geslagen leger den terugtocht aan. Met
stille trom pakt een beuzensnijder bij nacht zijne
biezen. Met stille, omfloerste trom trekt de lijk-
stoet voorbij. Laat de dooden hunne dooden be-
graven, maar gij... ga henen, verkondig het ko-
ninkrijk Gods!

Naar het abattoir met de stokpaardjes!

N. B.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Uit het Parlement.

De verschillende beslissingen, die reeds bij de
grondwetsherziening genomen zijn, zijn niet allen
bevredigend. Meer dan een artikel gaat lijnrecht
tegen onze wenschen in, en het is opmerkelijk,

hoe op meerdere punten onze anti-revolutionaire
club alleen stond, en met name de Roomsche
Kamerleden zich verboden met de linksche
partijen. Ik noem slechts de quaestie van het
vrouwenkiesrecht, en de poging om op de bezoldi-
ging der Kamerleden twee ton uit te sparen, en
ieder in onzen kring gevoelt, dat dit „getrennt mar-
chieren en getrennt schlagen", niet bevorderlijk kan
zijn aan het voortbestaan en den bloei der coalitie.
Het is zeer te betreuren, dat in zulk een gewichtige
aangelegenheid, als de grondwetsherziening, de
rechterzijde niet als één man tegen links den strijd
voert, en dat ook thans weer, evenals bij de be-
handeling van de onderwijswet, zoo weinig met
onze anti-revolutionaire wenschen is gerekend.

Een dergelijke ervaring stemt niet prettig.

Zij verlevendigt de gedachte aan een isolement.

Zij vernedert bij ons volk de sympathie voor
dit kabinet, en zij dringt ons er toe het Centraal-
Comité op het hart te binden: eisch toch voor
verdere samenwerking waarborgen en nog eens
waarborgen, en laat niet vallen de voorwaarde, dat
het werkprogram van het kabinet zich nauw aan-
sluitte bij ons program van beginselen en program
van actie.

Toch was er een lichtpunt.

En een van bijzondere beteekenis.

In de beslissing omtrent de voorstellen van mi-
nister van Dijk stonden de drie rechtsche partijen
schouder aan schouder, en zelfs de meest anti-
militaristisch gezinden onder de Roomschen ble-
ven dezen bewindsmann trouw. Alle Kamerleden
van rechts waren tegenwoordig, en hebben bewee-
zen, dat, wanneer het moet, en de nood rijpt, de
eenheid best te vinden is, en de coalitie haar
beteekenis nog niet heeft verloren.

Wat de minister van oorlog verdiende.

Hij is een man van stavast.

Een echte Fries, die „rucht en sijncht" voor
geen linksch kabaal, en geen gemodder van den
Vrijheidshond, en evenmin voor de zoogenaamde
democratie van Van de Laar, of de bezwaren van
Staalman uit den weg gaat, doch weet wat hij
wil, en van zijn standpunt geen dumbreed is ge-
weken. En het deed zoo goed, dat hij durfde te
spreken van den nationalen plicht van Godswege
ons opgelegd, om land en volk te verdedigen, en
geen stap uit den weg ging voor de oneerlijke
ontwapeningspropaganda, die met de hoogste be-
lang van ons volk speelt.

Aan zulke mannen hebben we behoefte.

Aan mannen, die hun taak zien en verstaan
als een roeping Gods, en minister Van Dijk kan
er verzekerd van zijn, dat ons anti-revolutionaire
volk hem vertrouwt, en dankbaar is voor zulk een
bewindsmann.

Wat moeten de Vrijheidsbonders zich schamen!
Waar is de glorie der oude liberale partij?

Het is wel een snelle afloop als der wateren.
Nu nadert het Kerstrees.

De algemeene principiële beschouwingen zijn
aangevangen.

Ons Kamerlid Rutgers heeft een krachtig plei-
dooi gevoerd voor de christelijke politiek, en in
een magistrale rede de groote beteekenis van onze
christelijke beginselen uiteengezet.

We zijn hem hiervoor van harte dankbaar.

Zijn bazuin gaf een klaar en zeker geluid.

Het program van het Christelijk-Nationaal Vakverbond.

Het Christelijk-Nationaal Vakverbond heeft het
volgend sociaal-politiek program vastgesteld, waar-
aan ik gaarne een plaats geef.

Zondagsrust.

Krachtige bevordering der Zondagsrust; in het
bijzonder met betrekking tot de openbare midde-
len van vervoer en de publieke diensten.

Onderwijs.

Nadere uitwerking van de gelijkstelling tusschen
openbaar en bijzonder onderwijs, voorzover het
de positie der onderwijzers betreft.

Uitbouw van de regeling der rechtspositie van
het onderwijzend personeel en een beter systeem
van salariering.

Regeling van het leerlingwezen.

Ruime beschikbaarstelling van beurzen voor kin-
deren uit den arbeidersstand, waarvan blijkt, dat
zij aanleg voor hogere studie bezitten.

Publiekrechtelijke regeling van den
arbeid.

Wijziging van de wet op het arbeidscontract,
inzonderheid verplichtend stellen van de naleving
der artikelen 1638 c en d.

Nadere regeling van het collectief arbeidscontract,
waardoor verkregen wordt onder bepaalde voor-
waarden wettelijke sanctie der collectieve arbeids-
overeenkomsten en bindendverklaring der contrac-
ten voor alle bij het bedrijf betrokkenen. Een en
ander ter voorbereiding van een meer omvatten-
de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie.

Invoering van arbitrage-commissies uit de pa-
troons- en arbeidersvakverenigingen, ter beslec-
ting van geschillen tusschen werkgevers en werk-
nemers met verplichting, dat — behoudens drin-
gende redenen — niet tot staking of uitsluiting
mag worden overgegaan, voordat een geschil bij
zulk een commissie is aanhangig gemaakt en door
deze een uitspraak is gedaan.

Wettelijke Arbeidersbescherming.

Regeling van den arbeidsluur, ook voor vol-
wassenen, in het landbouwbedrijf. Verbod van loon-
arbeid voor kinderen beneden 14 jaar.

Invoering van veiligheidsmaatregelen voor het
landbouwbedrijf met invoering van een landbouw-
arbeidsinspectie.

Spoedige totstandkoming eener bouwveiligheids-
wet.

Zoo ver mogelijke beperking van den loonarbeid
der gehuwde vrouw.

Instelling van loonraden ter vaststelling van mini-
mumloonen voor die bedrijven, waarvoor dit nood-
zakelijk mocht lijken, o.a. voor de huisindustrie.

Sociale Verzekering.

Invoering der Ziektewet-Talma, waarbij de ge-
heele premie ten laste van het bedrijf worde ge-
bracht, en de uitkeering worde bepaald op min-
stens 80 pCt. van het loon.

Invoering van een ziekteverzorgingswet.

Uitbreiding van de ongevallenverzekering tot
landbouw en vischrijf.

Wijziging der Invaliditeitswet, bepaaldelijk van
de loonklassenindeling.

Wettelijke regeling der werkloosheidsverzekering.

Wettelijke regeling der arbeidsbemiddeling.

Moederschapsverzekering.

Instelling van een Rijksfonds voor kindertoe-
slag.

Overheid als Werkgeefster.

Spoedige totstandkoming van de wettelijke rege-
ling der Rechtspositie voor het personeel in publie-
ken en semipublieken dienst.

Een beter systeem van salariering.

Nadere regeling en verbetering der pensioenen.

Regeling van de verlegenvoeding van het perso-
neel in het beheer der publieke bedrijven.

Economische maatregelen.

Strengere keuring van levens- en genotmiddelen
en, voorzover noodig, toezicht op de prijsbe-
palen der eerste levensbehoeften.

Bevordering van de ontwikkeling der economische
hulpbronnen in eigen land en in de koloniën. Waar
het particulier initiatief te kort schiet, of algemeene
volksbelangen door de vrijs bedrijfsuitoefening wor-
den geschaad, worde zoo noodig overgegaan tot
Staatexploitatie.

Winkelsluiting.

Wettelijke regeling der winkelsluiting mede tot
bevordering der Zondagsrust.

Volkshuisvesting.

Ruime steun aan woningbouwverenigingen tot
verbetering der volkshuisvesting.

Steun aan het particulier initiatief ter bevoor-
dering van arbeiders- en middenstandswoningbouw.
Waar het particulier initiatief te kort schiet,
worde door de Gemeentelijke Overheid overgegaan
tot zelfbouw.

Alcoholisme.

Invoering van het stelsel van plaatselijke keuring.
Beperking van den drankverkoop in die gemeen-
ten, waar hij een referendum de verkoop van
alcoholische dranken wordt bestaandig.

Belastingen.

De belasting worde naar draagkracht geheven,
waarbij inzonderheid gerekend worde met de groote
gezinnen.

Geen indirecte belastingen op noodzakelijke ver-
bruiksartikelen.

Later hoop ik dit program, in vergelijking met
het anti-revolutionaire program van actie uitvoe-
riger te bespreken.

K. D.

ONDERWIJS EN OPVOEDING.

Het Christelijk element in de praktijk van ons middelbaar
onderwijs.

V.

Men zal mij, zoowel wanneer ik spreek over
de te kiezen leerstof, als wanneer ik tracht den
ideaal-leeraar te teekenen, kunnen tegenwerpen:
denkt gij, dat een openbare school minder hoge
eischen stelt aan wat zij haar leerlingen voorlegt,
en meent gij heusch, dat er in uw ideaal-leeraar
iets specifiek-christelijks is? En dan moet ik ant-
woorden: neen en toch ja. Ik weet wel, dat er
bij het openbaar onderwijs leeraren zijn, die naar
een dergelijk ideaal streven als de Christen-leeraar.
Zelfs weet ik, dat er zijn, wier levensbeschouwing
rust op christelijken grondslag. Maar wanneer zij
de hoop koesteren de zuurdeesem te zullen wor-
den, die het gansche deeg doortrekt, zijn ze toch
wel wat al te idealistisch. Want niets is er voor
hun verwachting gevaarlijker, dan het gemis aan
contact met hun collega's. Wanneer niet alle do-
centen hun onderwijs baseeren op denzelfden reli-
gieuzen grondslag, is de eenheid van opvoeding
totaal weg. En gebrek aan eenheid, gemis aan een
enkele, consequent doorgetrokken, lijn is inuikend
voor de vorming der jeugd. Wanneer de een af-
breekt, wat de ander moeizaam heeft opgebouwd,
kweekt men twijfelzucht onder de leerlingen. Zij
verliezen hun vertrouwen in hun leeraren, twijfelen
aan de waarde van hun principes en aanvaarden
ten slotte het standpunt, dat hun het meest rofel